

Список використаних джерел:

1. Волкова Н. П. Педагогіка. 2-е видання, Навчальний посібник. – К., 2007. – 615 с.
2. Дичковська І. М. Інноваційні педагогічні технології. – К., 2004. – 351 с.
3. Зайченко І. В. Педагогіка. – К., «Освіта України», 2006. – 526 с.
4. Ростовський О. Я. Методика викладання музики в основній школі. – Тернопіль, 2001. – 270 с.
5. Ростовський О. Я. Методика викладання музики в початковій школі. – Тернопіль, 2001. – 215 с.

Гавриш І.І.

здобувач,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

**ХАРАКТЕРИСТИКА РІВНІВ СФОРМОВАНOSTІ
КУЛЬТУРИ ВЗАЄМИН МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ
У ДОБРОДІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

Проведення педагогічного експерименту з дослідження культури взаємин молодших школярів у добродійній діяльності передбачало виокремлення на основі визначених компонентів (когнітивно-інтелектуальний, етично-емпатійний, потребово-мотиваційний, практично-поведінковий) та критеріїв (повнота, глибина міцність та осмислення знань; емоції, почуття, ставлення; потреби, мотиви, самооцінка; цінності, переконання, моральні дії) сформованості культури взаємин молодших школярів у добродійній діяльності шкали рівнів її сформованості.

Чотири ключових рівні сформованості культури взаємин у добродійній діяльності ми розподілили відповідним обсягом знань, умінь, особливостей мотивів та потреб, специфікою діяльності та ставленнями.

Низький рівень (безвідповідальний), характеризується недостатньо точними знаннями культури взаємин загалом та добродійної діяльності; не знає правил регуляції взаємин молодших школярів у добродійній діяльності; знання позбавлені системності й не завжди відповідають ситуації; бажання та активність у необхідності поповнення й поглиблення знань, – відсутні; емоційні прояви егоїстичні та індивідуалістичні; створення взаємин диктується власними інтересами;

у взаєминах домінує негативізм (приниження, ущемлення інших); культура взаємин у добродійній діяльності має вияв лише у підконтрольних ситуаціях. Ця група учнів, не здатна самотійно помічати емоційні стани іншого, або помічають при власній корисливості чи на вимогу дорослого – це основна характеристика безвідповідального рівня сформованості культури взаємин молодших школярів у добродійній діяльності.

Середній рівень (пасивно-репродуктивний), проявляється фрагментарними знаннями про культуру взаємин, а деяка доля знань є особистою індиферентною для учня, та не мотивується внутрішніми стимулами; емоційні прояви фрагментарно-ситуативні з корисливістю для себе; прагне домінувати у взаєминах пригнічуючи ініціативу товаришів; добродійна діяльність має псевдо прояви; мотивація залежить від ситуацій та орієнтується на зовнішню похвалу, стимули та результат взаємин у добродійній діяльності; дотримання культури взаємин у добродійній діяльності, ситуативне через незнання та небажання; власне сама культура взаємин проявляється лише у ставленні до рідних і друзів; при появі у процесі взаємин молодших школярів у добродійній діяльності протистоянь чи перешкод проявляється пасивність. Дана група виявляє уміння помічати емоційні стани у взаєминах, але не завжди ставлять себе на місце інших особливо у взаєминах з незнайомцями їм притаманний пасивно-репродуктивний рівень сформованості емпатійності у взаєминах молодших школярів у добродійній діяльності.

Достатній рівень (рефлексивно-вибірковий), знаходить вияв через різнобічні та стійкі знання про культуру взаємин учнів молодшого шкільного віку, хоч і недостатньо об'ємні; сприятливе відношення до розвитку і поглиблення знань, але майже відсутня активність; добродійна діяльність виявляється за умови додаткових стимулів; прояви культури взаємин здебільшого мотивуються хорошими відгуками та задля уникнення неприємних ситуацій; має місце стійкість поведінки у різних взаємин, але властива відсутність етичних вимог до культури взаємин молодших школярів у добродійній діяльності. Третя група учасників експерименту, відзначається умінням переважно помічати й розпізнавати емоційні стани іншого у взаєминах, але інколи і в корисливих цілях, що є притаманним рефлексивно-вибірковому рівню сформованості емпатійності у взаєминах молодших школярів у добродійній діяльності.

Високий рівень (альтруїстично-духовний) характеризується глибокими, ґрунтовними знаннями про культуру взаємин, норми, правила, етичної поведінки та активністю у поглибленні знань; вмінням

протистояти негативним проявам у взаєминах; реалізацією добродійної діяльності без жодних додаткових стимулів; мотивація проявляється унаслідок внутрішньої потреби і не залежить від зовнішніх факторів, вона позитивна щодо втілення культури взаємин у добродійній діяльності; вибір етичних дій усвідомлений; досконале володіння культурою взаємин у добродійній діяльності. Четверта група відзначається високим ступенем уміння помічати й розпізнавати емоційні стани інших у взаєминах та переносити себе на їх місце, що притаманне альтруїстично-духовному рівні сформованості емпатійності у взаєминах молодших школярів у добродійній діяльності.

Комплексне використання ефективних методик, опираючись на охарактеризовані рівні сформованості досліджуваного феномену, виявило в учнів молодшого шкільного віку домінування потребово-мотиваційного компонент сформованості культури взаємин у добродійній діяльності, що показує деяке усвідомлення необхідності у володінні культурою взаємин з оточенням та цінності добродійної діяльності. Недостатній розвиток емоційного компонента динамічного росту особистості, низька усвідомленість необхідності втілення культури у щоденних взаєминах та прагнення до виявлення культури взаємин у добродійній діяльності, подальше формування позитивного характеру емоційного сприйняття суб'єктів взаємин підтверджується достатнім та середнім рівнями сформованості етично-емпатійного компоненту культури взаємин молодших школярів у добродійній діяльності.

Переважає більшість учнів початкових класів належить до низького й достатнього рівнів сформованості когнітивно-інтелектуального компонента, що переконує нас у володінні ними недостатнім обсягом знань з культури взаємин й добродійній діяльності та вибірково-ситуативному розумінні їх спрямованості у взаємодії з навколишнім світом (суспільством та навколишнім середовищем).

За необхідне вважаємо зазначити, що у повсякденному житті молодші школярі виявили неусвідомленість та мимовільність у проявах культури взаємин з іншими людьми, деяке відчуття невпевненості при пошуку оптимального варіанта залагодження виникаючих проблем, недостатню сформованість умінь відстоювати й обґрунтовувати власну позицію, що знайшло свій прояв у домінуванні низького та достатнього рівнів сформованості практично-поведінкового компонента.